

Экономиканы цифрландыру: жаһандық трендтерге шолу

Л.А.Темірбекова¹, Н.А.Уразбекова²

¹Экономика ғылымдарының магистрі, аға оқытушы,

²«Мемлекеттік аудит» мамандығы бойынша 2 курс студенті

adiya77@mail.ru, nargiz.urazbekova@gmail.com

академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды қ.

Түйіндеме: Мақалада экономиканы дамыту үшін цифрландырудың маңыздылығы талқыланып, сонымен қатар жаһандану және экономиканы цифрландыру процестерінің өзара байланысы талданады. Сонымен қатар, цифрлық экономиканың қазіргі таңда қоғам мен адам өмірінде алатын орны жайлы, өнеркәсіп саласында дамуы, негізгі артықшылықтары мен кемшіліктері және цифрлық технологиялардың қарқынды дамуы бойынша негізгі сұрақтар қарастырылады.

Кілт сөздер: цифрлық экономика, революция, экономика, авмоттандыру, жаһандық экономика, цифрлық технология.

Қазіргі әлемдегі цифрлық экономика кез келген адамның өмірімен тығыз байланысты. Біріккен Ұлттар Ұйымының 2019 жылғы мәліметі бойынша әлемдік қауымдастық «цифрлық экономика» ұғымының жалпы қабылданған анықтамасын әлі әзірлеген жоқ. Мұның бір себебі - оның негізгі құрамдас бөліктері мен аспектілері туралы сенімді статистиканың болмауы деп есептелінеді.

Адамзат тарихы үш өнеркәсіптік революцияны бастан өткізді, олардың әрқайсысы әлемді түбегейлі өзгертті және бүкіл ғаламшардың одан әрі даму векторын анықтады. Бүгінгі таңда біз дамыған кезеңде өмір сүріп жатырмыз, экономиканың дамуының жаңа деңгейіне көшудің негізгі куәгерлері болып табыламыз.

Адамзат тарихындағы экономикалық өмір салтының жаһандық ауысуы жаңа құбылыс емес, XVIII ғасырда қол еңбегінен машинаға, жалпы техника саласына көшу жүріп жатты, нәтижесінде зауыттар, фабрикалар, теміржолдар салынды. Бірінші өнеркәсіптік революцияның басталуында, сол кездегідей, энергия қоры үлкен рөл атқарды. Мұнай сол кезде көмір ретінде алынды және бірыңғай зауыттарда отын ретінде пайдаланылды. Сол кездегі үлкен жетістіктерге, 1778 жылы Джеймс Уатттың шығарған алғашқы бу қозғалтқышын, сондай-ақ, 1760 жылы Джон Смиттің домна пешіне ауа беру өнертабысын атап өтуге болады.

XIX ғасырдың аяғы мен XX ғасырдың басында басталған екінші өнеркәсіптік революцияда, шамамен 1870 жылдан бастап, су мен буды электр энергияға алмастырды, ол кезде өнеркәсіптік салада көптеген жаңашылдықтар ашылды, соның ішінде автомобиль ойлап табылды, қыздыру шамы жасалынды. Бірақ, екінші өнеркәсіптік революцияның ең маңызды өнертабысы - Генри Фордтың конвейерлік өнеркәсібі, оның көмегімен 1900 жылы АҚШ-та жылына төрт мың автомобиль шығарылды. Сонымен, бірінші және екінші өнеркәсіптік революцияда еңбек өнімділігін түбегейлі өлшейтін жаңа технологиялар үлкен рөл атқарғанын және әдетте бұл технологиялар ғылыми жаңалықтарға негізделгенін байқай аламыз.

Үшінші өнеркәсіптік революцияның бірқатар ерекшеліктері бар. Әлем ешқашан бір орында тұрмайды және заманауи мәселелер - заманауи шешімдерді қажет етеді. Үшінші өнеркәсіптік революция Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін басталды. Ол қарапайым есептеу операцияларын орындай алатын, мысалы, қазіргі телефондағы калькулятор сияқты

орасан зор электронды есептеу жүйелерін құрудан басталды. Уақыт өте келе үшінші өнеркәсіптік революцияның басты символы болған «Дербес компьютер» ойлап табылды. Үшінші революцияның негізгі термині – «Автоматтандыру». Автоматтандыру - бұл әдетте компьютердің басқаруымен жүзеге асырылатын және адамның тікелей араласуын қажет етпейтін машиналық өндіріс. Дербес компьютердің пайда болуымен адамдар қарапайым процестердің бір бөлігін электронды машинаға тапсырды.

Есептеу техникасының дамуы және дербес компьютерлердің танымал болуы адамдардың мінез-құлқын өзгертіп, нәтижесінде жаңа әлем құрылды. Ғаламтор арқылы бір-бірімен біріктірілген, орасан зор деректер жинақталған ақпарат әлемін қазіргі таңда цифрлық дәуір деп атаймыз.

"Цифрлық экономика" терминін алғаш рет 1995 жылы әйгілі американдық информатик Николас Негропonte енгізген. Цифрландыру- экономиканы дамыту үшін өмірдің әртүрлі салаларына цифрлық технологияларды енгізіп, оның сапасын арттырумен сипатталды. Ол күнделікті тапсырмаларды орындауға және адамның қатысуынсыз шешім қабылдауға көмектеседі. Қазірдің өзінде белгілі бір жаңа экономиканың элементі болып "цифрлық экономиканы" атайды.

Қоғам мұндай фактілерді байқамады, мысалы:

- адамдар мессенджерлер арқылы үйлерінен шықпай-ақ сөйлесе алады;
- заманауи кәсіпкерлер смартфон арқылы өз бизнесінің дамуын басқара алады;
- сатушылар өз бизнестерін онлайн режимде жүргізе алады;
- өндірісте бюрократия деңгейін төмендетуге және компанияның жеке бизнес-процестерінің жылдамдығын арттыруға мүмкіндік беретін көптеген нұсқалар пайда болды;
- компаниялар енді электрондық цифрлық қолтаңбаны пайдалана отырып, құжаттарға қол қоя алады;
- есептілікті тапсыру үшін бухгалтерлерге енді басшылардың қол қоюын күтудің қажеті жоқ. Жеткізуші материалдарының қажеттілігі туралы бөліктің корпоративтік дерекқорына қол жеткізу арқылы, біз қажетті шикізатты, олардың нақты уақыт режимінде жеткізілуін бақылай аламыз.

Ғаламтор арқылы жүзеге асырылатын кез-келген экономикалық қызмет цифрландырудың мысалы болып табылады. Өз бизнесін желіде (толық немесе ішінара) жүргізгісі келетін әрбір компанияны цифрлық деп атауға болады. Электрондық экономиканы қалыптастырумен цифрлық технологиялар арқылы бизнесті басқаратын, қызметтерді ұсынатын немесе ғаламтор арқылы тауарларды сататын, digital-маркетингі қолданатын барлық кәсіпорындар айналысады.

Төртінші өнеркәсіптік революция барысында әлемнің қалай өзгеретінін елестету үшін 2025 жылға қарай болуы мүмкін негізгі бетбұрыс кезеңдерін атап өтуге болады.

Бұл: адамдардың 10% ғаламтор желісіне қосылған киімдерді сатып алып, киеді; адамдардың 90% -ында жарнамаға қолдау көрсетілетін шексіз және тегін деректер жады болады; ғаламтор желісіне қосылған 1 триллион сенсор; АҚШ - тағы алғашқы фармацевт роботы; 10% ғаламтор желісіне қосылған оқуға арнаған көзілдіректер; интернет желісінің цифрлық қатысуы бар адамдардың 80%-ы 3D басып шығару арқылы алғашқы автокөлікті өндіру; халықтың 90%-ы интернет желісіне тұрақты қол жеткізе алады; 10% АҚШ-тағы автомобильдердің жалпы санынан өздігінен жүретін көліктердің пайда болуы; 3D басып шығару технологиясы арқылы жасалған алғашқы бауыр трансплантаты; корпоративтік аудиттің 30% жасанды интеллект әкеледі; үкімет блокчейн технологиясының блок тізбегі арқылы алғаш рет салық жинайды; әлемдегі жалпы ішкі өнімнің 10%-ы блокчейн технологиясы арқылы сақталады.

Алматыда «Жаһандану дәуіріндегі цифрлық күн тәртібі 2.0» форумы үшінші жыл қатарынан өтуде. Бұл форумда шағын және орта бизнесті цифрландыру туралы сұрақтар қарастырылды. Қарапайым сөзбен айтқанда, цифрландыру – цифрлық қызметтерге көшумен сипатталады. Мысалы, жалпы бизнесті алып қарастырсақ, соның ішінде сұлулық салоны. Салон әкімшілігі клиенттерді телефон арқылы қабылдап, келушілерді кәдімгі қағаз

журналына тіркейді. Мұндай жұмыс жүйесі бұрыннан ескірген, онымен жеке тұтынушылардың келу жиілігін қадағалау, тұрақты келушілерді табу және оларға бонустар ұсыну мүмкін емес. Сондықтан клиенттердің тізімін компьютер арқылы электронды журналға енгізіп, онлайн тіркеу қызметіне жүгінген жөн. Бұл да жаңа дамыған заманымыздың талаптарына сай келеді.

Неліктен бұл жүйе маңызды? Өйткені, бизнес-менеджер өзінің кірістері мен шығыстары туралы егжей-тегжейлі статистиканы ала бастайды, жазба виджеті арқылы клиенттер бос күндер мен уақыттарды көре алады, жалақыны есептей алады. Яғни, осындай жүйені қолдану тиімді тұстарымен көрінеді.

Цифрландырудың басқа да артықшылықтары бар, мысалы:

- Сатып алушының қажеттіліктеріне назар аудару, тауарлар мен қызметтердің ең қолайлы нұсқаларын төмен бағамен таңдау.

- Жеке және заңды тұлғалар үшін қызметтерді алуға қол жетімділікті жеңілдету. Жеткізуші делдалдардың қатысуынсыз тікелей электрондық және ақпараттық технологияларды пайдалана отырып, сатып алушымен өзара әрекеттеседі. Ғаламтор арқылы өнімді сатып алуға да, құжаттарды рәсімдеуге де болады.

- Жаңа стартаптардың белсенді құрылуы жүріп жатыр. Цифрлық қызметтерді дамытуға және олардың бағдарламалық қамтамасыз етуіне байланысты жобаларға инвестициялар өсуде. Нәтижесінде жаңа жұмыс орындары пайда болып, еңбек өнімділігі артып келеді.

- Электронды форматта жұмысқа ауысқан компанияларда шығындардың төмендеуі байқалады. Бұл маркетинг, сату, логистика және көлік шығындарының азаюына байланысты, сонымен бірге тікелей сатылымның өсуі байқалады.

- Қызмет ашық бола бастайды, өйткені цифрлық экономикада операциялар онлайн режимінде жүзеге асырылады және салық органдары сатып алу-сату туралы ақпарат алады. Бұл "қара бухгалтерлік есепті" жүргізуге кедергі келтіреді және сыбайлас жемқорлық пен адал емес схемалармен күресуге ықпал етеді.

- Ел өндірісінің бәсекеге қабілеттілігі артып, бизнесті жүргізудің географиялық шекаралары кеңеюде.

Егер жаһандық экономиканы цифрландырудың кемшіліктері туралы айтатын болсақ, олар келесідей:

- Алаяқтық үшін жаңа мүмкіндіктер. Мәліметтерді құқықтық, техникалық, физикалық және криптографиялық жағынан қорғау арқылы ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету қажет.

- Жұмыссыздық деңгейінің артуы. Жаңа мамандықтар мен жұмыс орындарының пайда болуына қарамастан, бірқатар кәсіптер мен тұтас өндірістер сұранысқа ие емес және біртіндеп жойылып барады.

- Технологиялық алшақтық. Кейде қажетті әзірлемелердің болмауына байланысты толық цифрлық трансформацияға қол жеткізу мүмкін емес.

- Сандық алшақтық. Әзірге әрбір адам ғаламторға тұрақты қол жеткізе бермейді, тіпті мемлекеттік қызметтерді алу үшін есептік жазба жасау қиынға соғады. Жалпыға бірдей цифрландыру туралы айтуға әлі ерте.

- Сандық құлдық. Ғаламторды белсенді пайдалану адам еркіндігін шектейді. Оның жеке деректері қолжетімді болады, желідегі әрекеттері мен қызығушылықтары бақыланады. Адам бизнес объектісіне айналады, оның бір нәрсеге аз көңіл бөлуі қолданылады, бұл жиі теріс жағдайларға алып келеді.

Цифрландыруды енгізудің арқасында бүкіл әлем бойынша 350 миллионға жуық шағын компаниялар қалыптасты, оның ішінде Қазақстанда да қазіргі таңда өз тауарлары мен қызметтерін экспорттай бастайды. Мұның бәрі дамыған түрде көрінеді, бірақ цифрлық технологияларды сапалы енгізу үшін сенімді әріптестер қажет, ал Қазақстанда бизнес үшін осындай әріптес "Қазақтелеком" болып табылады. Қазірдің өзінде компания өз клиенттеріне дүниежүзілік желіге қол жеткізуді ғана емес, сонымен қатар деректер орталығының қуатын, серверлерді резервтеу және бұлттық технологияларға қосылу мүмкіндігін ұсынады. Сондай-

ақ, Қазақтелеком шағын және орта бизнес үшін пайдалы ISMET.kz желісіне қосылуға мүмкіндік береді. Бұл кәсіпкерлерге арналған алаң, онда әркім өз қызметтері мен тауарларын ұсына алады немесе сатып ала алады, сонымен қатар тәжірибе, байланыс және жаңа серіктестерді таба алады.

Цифрлық компаниялардың мысалы ретінде «Яндекс Такси» немесе «Uber» қосымшасын келтіруге болады. Олар тұтынушылармен өзара әрекеттесу үшін инновациялық технологияларды пайдаланады. Бұл компанияларда қызмет көрсетуді ұйымдастыру дәстүрлі жүйемен салыстырғанда әлдеқайда аз шығынды талап етеді, нәтижесінде таксимен жүру клиент үшін арзанырақ болады.

Цифрландыру тек бизнес туралы ғана емес, сонымен қатар қарапайым өмір туралы. Мысалы, адамдар кез-келген уақытта және кез-келген жерде ғаламдық ортаға қосылу үшін смартфондарды, планшеттерді, смарт-сағаттарды, сондай-ақ басқа мобильді интернет-құрылғыларды пайдаланады, ақылды есептегіштерге, ақылды үйлерге, жүйелік қалаларды ұйымдастыруға көшу, осының бәрі бізге ресурстарды, демек, қаражатты ұтымды пайдалануға мүмкіндік береді. Бұл прогресс енді тоқтатылмайды, тек одан әре дами түседі. Біздің өміріміз бен қызметіміздің барлық дерлік салалары цифрлық дәуірге өтуде.

Технологиялық тұрғыдан алғанда, цифрлық технологиялардың кең таралуы көптеген салаларда серпілістерді алып келеді, сонымен қатар осы салалардың дамуына әсер етеді, олар: жасанды интеллект; өздігінен жүретін көліктер; ұшақтар; заттардың интернеті; 3D басып шығару; нанотехнология; робототехника; энергия сақтау жүйесі; кванттық есептеулер; онлайн-банкинг; электрондық төлемдер; краудфандинг.

Мысалы, жүргізушісіз көліктерді дамыту үрдісі қоғамда сөзсіз орын алады деп болжауға болады. Бөлшек саудадан кейін байланыссыз жеткізу бағытында қоғамдық көліктер дамиды, ал жеке таксилер мен қалалық автобустар уақыт өте келе жеке көліктердің орнымен алмастырылады. Сарапшылардың мәліметтері бойынша, 2019 жылдың қараша айының ортасында Gartner компаниясы 2018 және 2019 жылдары қанша өздігінен жүретін көлік пайда болғанын есептеді. 2018 жылы жаңа өздігінен жүретін көліктердің жалпы саны 137 129 бірлікті, ал 2019 жылы 332 932 бірлікті құрады.

Сарапшылардың пікірінше, 2023 жылға қарай өзін-өзі басқаратын көліктердің саны 745 705 бірлікке жетеді. Өсім негізінен Солтүстік Америкада, Батыс Еуропада және Қытай елдерінде байқалады, өйткені бұл аймақтардағы елдер бірінші болып жүргізушісіз жүргізу ережелерін енгізді.

Кесте 1. Автономды дайындық. Көлікқұралдарының таза түсімдері, 2018-2023 жж.

Жыл	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Коммерциялық	2,407	7,250	10,590	16,958	26,099	37,361
Тұтынушы	134,722	325,682	380,072	491,664	612,486	708,344
Барлығы:	137,129	332,932	390,662	508,622	638,585	745,705

Қазіргі таңда біздің ғаламшар жаһандық цифрлық трансформация сатысында тұр, ал пандемия технологиямен байланысты барлық процестерді тек жеделдете түсті.

Қандай цифрлық тенденциялар біздің өмірімізге енеді және жаңа шындыққа бейімделу үшін нені білуіміз керек? Жаһандық автоматтандыру және цифрландыру ескірген кәсіптердің жойылуына және заман талабына сай келетін жаңаларының пайда болуына әкеледі. Жасанды интеллект жақын арада кейбір мамандықтарды толығымен алмастыра алады деп ойлаймын, яғни, жұмыс неғұрлым жүйелі болса, соғұрлым оны автоматтандыру оңайырақ болады.

Адамдар қазірдің өзінде дүкендерде, мысалы, аз мөлшерде кассирлердің жұмыс істейтінін, жалпы алғанда, бухгалтерлік есеп пен кадрлық құжат айналымын жаппай

автоматтандыруда үлкен жетістіктерге жеткенін көріп отыр. Себебі, мемлекет бірте-бірте көбірек әкімшілік функцияларды өз мойнына алуда, электронды түрде құжаттармен жұмысты реттейтін жаңа заңдар енгізілуде. Осындай өзгерістер мемлекеттік аппаратқа да әсер ететіні сөзсіз. Қазірдің өзінде ведомствоаралық қарым-қатынастың "цифрға" көшуі толығымен аяқталған кезде, барлық мемлекеттік шешімдерінің шамамен 50-70%-ы хаттамалар бойынша автоматты режимде қабылдануы мүмкін.

COVID-19 пандемиясы тұтынушылар үшін тауарлар мен қызметтерді алудың жалғыз мүмкін көзіне айналды және электрондық коммерция нарығында сатылымның өсуіне себеп болды. Ал қазір, індет аяқталғаннан кейін де, адамдар ғаламтор арқылы өнімдерді сатып алуды әдетке айналдырды. Енді, егер бизнес ғаламторда ашық түрде ұсынылмаса, онда ол тезірек банкроттыққа немесе күшті бәсекелестіктің әсерінен жойылып кетуіне ұшырайды. Клиент үшін күрес электронды коммерция нарығына көшті. Қазір бизнес үшін трендте болу және клиентті экран арқылы сезіну маңызды болып табылады. Тұрақты түрде өсіп келе жатқан контенттің негізінде тұтынушы тек сіздің бизнесіңізді дәл көруі керек, сондықтан уақытқа ілесу, заман талабына сай болу осы тұрғыда маңызды деп есептелінеді.

Келесі кезекте 2022-2024 жылдарға арналған электронды коммерция нарығының даму тенденциялары ұсынылады:

- Мобильді коммерцияны дамыту. Смартфон арқылы сатып алу, жалпы интернет-дүкенге деген сенімнің артуымен, сондай-ақ қызмет тұтынушылары арасында жас аудитория санымен байланысты болады. Тұрақты жүйе арқылы сатып алу жоспарланған болса да, бұл кезекте ұялы телефон өнімді алдын ала қарау үшін пайдаланылады.

- Әлеуметтік желілердегі сауданы дамыту. Қазіргі таңда сатып алушылар интернет-дүкендер көрсеткен сілтемелер арқылы емес, жалпы өнімнің бейнесін немесе суретін көргеннен кейін әлеуметтік желіде жедел сатып алуға қызығушылықтары артып келеді. Ал брендтер, интернет-дүкендер ұқсас шешімдерді іздейді - қазірдің өзінде Facebook, Instagram, WhatsApp және Вконтакте желілерінде өнімдерді мазмұнда белгілеп, қосымшадан шықпай-ақ лезде сатып алуды жүзеге асыруға болады.

Қазіргі уақытта цифрлық экономика сияқты бағыт талқылаудың өзекті тақырыбы болып табылады. Экономиканы цифрландыру-бұл жаһандық процесс. Көптеген жылдар ішінде әлемдегі өмір сүру деңгейін жақсарту және жаңа мүмкіндіктер ашу үшін әртүрлі жағдайлар жасалынып жатыр. Цифрлық экономика елдерге экономикалық дамуды жандандыру және жеделдету үшін кең мүмкіндіктерді ұсынады. Цифрландырудың инновацияның басқа әдістерінен айырмашылығы, ол көптеген технологияларды бір уақытта дамытуға сүйенеді, олардың ішінде: телекоммуникациялық желілер (мобильді немесе стационарлық), компьютерлік технологиялар (компьютерлер, ноутбуктер, сымсыз планшеттер), бағдарламалық жасақтама (операциялық жүйелер, машиналық оқыту, жасанды интеллект), сондай-ақ оларды қолданудың салдары (жалпы қосымшаларды әзірлеу платформалары, мемлекеттік қызметтерді электрондық жеткізу, электрондық коммерция, әлеуметтік желілер, сондай-ақ форумдар, блогтар және порталдардағы ақпараттың болуы). Қазіргі таңда экономикаға және жалпы адамзат қоғамының өміріне цифрлық технологияларды енгізу дамудың қуатты факторына айналууда.

Әдебиеттер тізімі

1. Головенчик Г.Г. Цифровая экономика: учеб.-метод. комплекс / Г.Г. Головенчик. — Минск: БГУ, 2020. — 143 с.
2. Авдеева И.Л. Цифровая трансформация экономических процессов: возможности и угрозы / И.Л. Авдеева, Т.А. Головина, Л.В. Парахина // Финансовый бизнес. - 2020. - N 1. - С.3-7.
3. Алексеенко О.А. Цифровизация глобального мира и роль государства в цифровой экономике / О.А. Алексеенко, И.В. Ильин // Информ. общество. - 2018. - N 2. - С.25-28.
4. Андарова Р.К. Кәсіпкерлік құрылымды дамыту стратегиясын әзірлеудегі экономиканың цифрлық трансформациясы/Р.К. Андарова. Д.Б. Қабдраш
5. Бухт Р, Хикс Р. Определение, концепция и измерение цифровой экономики // Вестник

IT taxation in Ukraine

Nataliya Frolova

Phd, Senior Researcher of the Department of Public Finances

nata.frolova99@gmail.com

State Organization “Institute for Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine”

Abstract: The proceedings are devoted to the issue of tax policy response to the challenges of war and post-war periods in the case of Ukraine in terms of taxation of IT industry. The current tendencies of fiscal revenues as well as cash and non-cash transactions in Ukraine are analyzed. Special tax regimes for IT industry in Ukraine and worldwide are presented.

Key words: Digital Service Tax, IT companies, Single Tax, Diia city

Ukrainian tax system as well as the whole economy faces the need to respond to the current war against Russia. The government revenues for the first month of the war (March) have decreased by almost 7.1% compared to what had been planned before. A significant number of taxpayers (both companies and individuals) are deprived of resources and therefore are unable to pay taxes. As a result, the flow of tax revenues will keep falling. This feature of the war and post-war time must be taken into account when developing tax policy.

At the same time we observe a rapid increase of e-commerce. Most Internet companies significantly increase their activities at present. During the war, the National Bank of Ukraine does not impose any restrictions on non-cash payments. In general, the recent years showed a rapid increase in non-cash transactions via cards issued by Ukrainian banks. Their total number, for example, in 2021 compared to 2020 increased by 35.1% - to 7,039.9 million units, and their amount - by 40.3% - to UAH 3,099.1 billion. In 2021, 9 out of 10 transactions were cashless (90.1% of the total number of transactions with payment cards). The share of non-cash transactions amounted to 60.9% of all transactions with payment cards. In 2020, these indicators were lower - 87% and 55.8%, respectively [1]. Therefore, it seems appropriate and justified to consider the possibility of accumulating additional budget resources by taxes on Internet service.

Over the past few years, several OECD countries, including Austria, Spain, Great Britain, Greece, Hungary, Japan, Poland and Turkey, have introduced so-called a Digital Services Tax (DST), which is a tax on the gross profit of large Internet companies. In February 2021, the state of Maryland (USA) adopted a tax on Internet advertising providers - companies which annual gross profit exceeds \$100,000. This is the first tax of its kind in the United States. Its rate varies from 2.5% for companies whose worldwide gross profit is less than \$1 billion to 10% for companies with worldwide gross profit of more than \$15 billion.

Ukraine has a long-lasting history of discussions around the implementation of special tax regime for IT companies. For example, in 2012 a draft law was submitted to the Verkhovna Rada of Ukraine with a proposition to reduce the corporate income tax rate for IT companies from 21% (current at that time) to 5%. However, this initiative was not implemented in practice as experts suggested that reducing the tax rate to such a low level would lead to a significant fall in tax revenues: according to preliminary estimates, budget losses could amount to about 700 million UAH per year.

At the end of 2019, the Ministry of Digital Transformation of Ukraine took the initiative to create a special tax regime for the IT sector. The proposed changes in taxation were aimed not only at IT companies, but also at employees of IT companies. Most IT companies in Ukraine hire private